Els museus com a generadors de benestar | XXXII Jornada de la Xarxa de Museus Locals

Publicat per Interacció [1] el 26/11/2019 - 12:55 | Última modificació: 14/04/2021 - 13:25

Posar les persones al centre, atendre totes les necessitats, ser conscients de la diversitat d'interessos i, per tant, de públics. En definitiva, **dirigir la reformulació que els museus catalans estan vivint actualment cap a la seva vessant més social**; per reforçar-la i, tant o més important, donar-la a conèixer.

Seguint aquesta lògica, cal començar a entendre **els museus com a generadors de benestar**. Així és com **Aurèlia Cabot**, cap de l'Oficina de Patrimoni Cultural [2] (OPC), posava en relleu l'important paper que tenen aquests equipaments a l'hora de fomentar la salut i el benestar de les persones. La XXXII Jornada de la Xarxa de Museus locals [3], enguany dedicada a '**Museus, Salut i Benestar'** i celebrada el passat dimecres 20 de novembre a Sant Cugat, pretenia donar força a aquest missatge, valent-se d'experiències que ja s'estan duent a terme al nostre territori i presentant-ne d'altres més llunyanes: des de València i Madrid, fins a Yorkshire i Montreal.

Després de la inauguració, Salvador Simó va obrir la jornada amb la primera ponència, "L'art i la cultura com a poderoses eines pel benestar i la participació social." Simó, co-director de la Càtedra de Salut Mental UVic-UCC i coordinador del Grup de Recerca en Salut Mental i Innovació Social UVic-UCC, va parlar de l'**impacte positiu que tenen l'art i la cultura pel que fa a la participació social i al nivell de benestar de les persones**.

> **Invertir en cultura és rentable per l'àmbit de la salut**.

Això és el que posa de manifest la recerca duta a terme fins ara, afirmava el ponent. Davant d'aquesta evidència i de l'escassetat de recursos **cal invertir bé; cal invertir en cultura**, constatava. Tot seguit, va defensar la necessitat de dur a terme una **recerca mixta (tant qualitativa com quantitativa)** i, per tal de demostrar la importància de la investigació qualitativa, va fer referència als resultats extrets de la seva col·laboració amb el Programa Alzheimer del CCCB i amb l'Esmuc:

- **Benestar cognitiu** (reminiscència, novetat, etc.)
- **Benestar emocional** (gaudi, humor, etc.)
- **Benestar existencial** – Ocupació significativa (sentit, connexió)

- **Participació social** – ciutadana (ruptura aïllament)
- **Impacte en familiars, cuidadors i professionals**
- **Transformació de les institucions**
- **Co-relació de comunitats inclusives i saludables**.

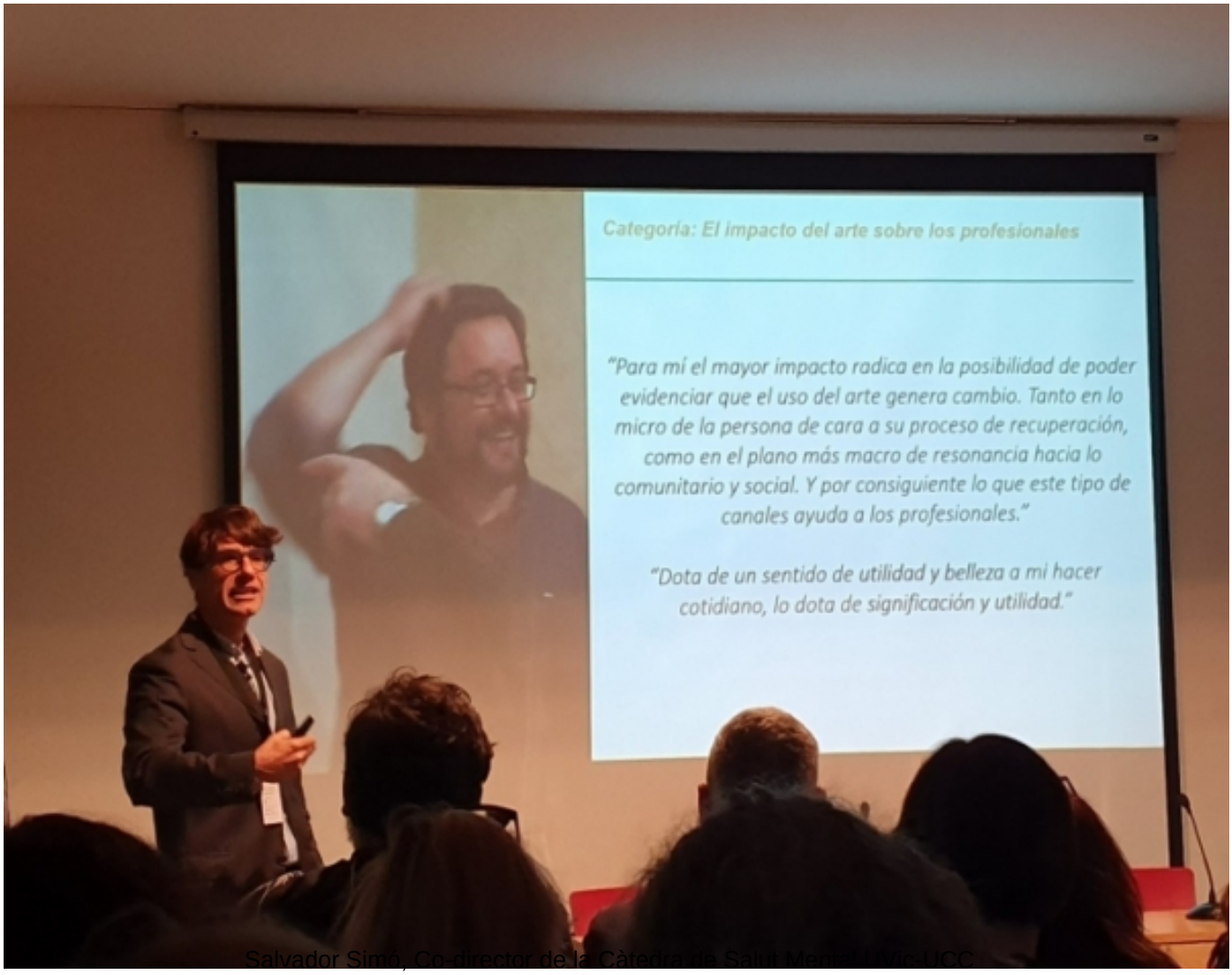

Salvador Simó, Co-director de la Càtedra de Salut Mental UVic-UCC

A continuació, va prendre la paraula Thomas Bastien, director d'educació i de benestar del Musée des beaux-arts de Montréal [4], càrrec que fa palesa la funció social del museu relacionant i posant al mateix nivell aquests dos conceptes: **educació i benestar**. La seva ponència "**La prescripció del Musée des beaux-arts de Montréal. Una col·laboració única entre el sector mèdic i el museístic**" es va centrar en explicar el procés de **col·laboració entre el museu i l'Associació de metges francòfons del Canadà** gràcies al qual els membres d'aquesta associació, i actualment també tots els metges canadencs, poden prescriure la visita a aquest museu.

Aquesta prescripció mèdica es materialitza en una **recepta impresa en paper vàlida per fins a 4 persones**, en el benentès que alguns malalts no tenen autonomia per desplaçar-se sols i que visitar el museu acompanyats pot ser favorable per millorar les seves relacions socials. **El que es prescriu no és una activitat concreta sinó una visita lliure a totes les exposicions i col·leccions del museu**, sense cap acompanyament per part de l'equip del museu. Com a part de l'avaluació del projecte, encara en fase pilot, els visitants han d'omplir un qüestionari un cop donen per finalitzada la visita.

El que pretén aquest sistema de prescripció, deia Bastien, és convertir-se en una alternativa més pels metges; **una alternativa no farmacològica complementària a la recepta i/o tractament mèdic**, una eina més al seu abast per poder oferir als seus pacients en segons quines circumstàncies, com per exemple quan pateixen un procés de dol o problemes d'aïllament.

El ponent assegurava que aquesta iniciativa ha permès constatar el que, per part de molts professionals sanitaris, s'havia rebut en un principi amb molta reticència malgrat les evidències científiques existents: **l'art aporta beneficis en el benestar de les persones**. En aquesta línia, Bastien va compartir amb tots els assistents una bona notícia, i és que, gràcies als bons resultats fins a data d'avui, **s'ha aconseguit la col·laboració amb altres institucions culturals i amb el propi govern del Quebec**.

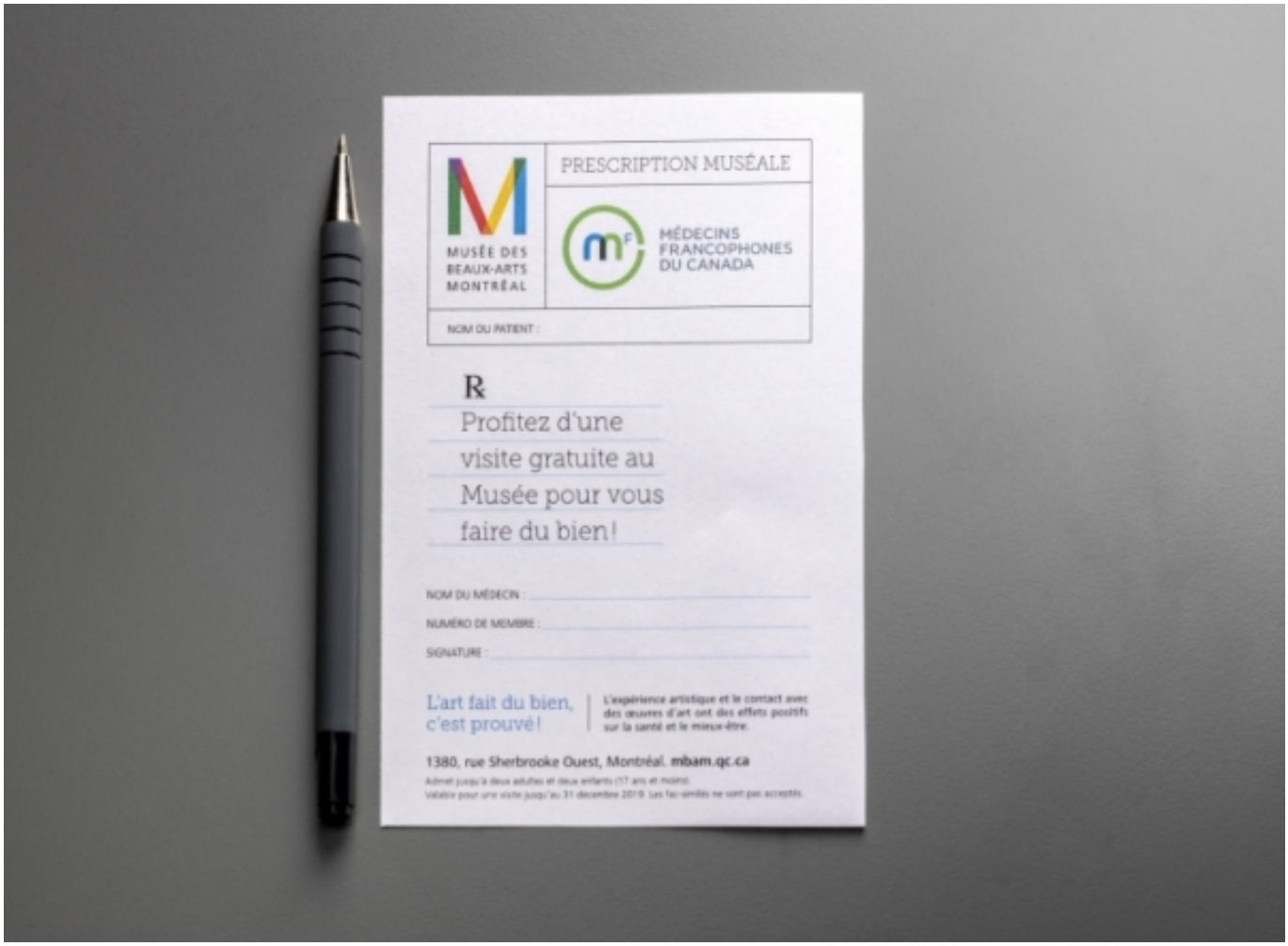

Prescription muséale MBAM-MFdC | MBAM, Jean-François Brière

Tot seguit, va ser el torn de la **taula d'experiències**, composta per 5 casos rellevants que posen de manifest l'important paper dels museus en el foment de la salut i el benestar:

1. Adaptar, Repensar, Implementar el CCCB Programa Alzheimer [5], amb **Teresa Angles, Susana Garcia** i **M. Teresa Pérez:** Un programa que neix ara fa 10 anys, inspirant-se i **adaptant** les visites que ja feia el MOMA de Nova York per a persones amb la mateixa malaltia a les seves exposicions temporals, assumint el repte d'haver-

ho de fer amb peces, temàtiques i condicions espacials sempre diferents. Arrel de la col·laboració amb el Programa d'Arts Visuals [6] de l'Oficina de Difusió Artística (ODA) l'any 2018, van dissenyar aquest tipus de visites per una exposició itinerant, que havien de **repensar** depenent de la disposició de les peces a cada municipi. Recentment, el Museu Interoceànic del Canal de Panamà va contactar amb les organitzadores perquè les ajudessin a **implementar** un programa similar, quelcom que s'ha aconseguit amb èxit i que prova l'eficàcia del programa.

2. Projecte Activa-Cultural [7]. Anar al museu per prescripció mèdica,amb **Javier Martí Oltra:** Es tracta d'un projecte de col·laboració entre el Museu d'Història de València, l'Hospital general de València i el centre d'innovació Las Naves, que pren com a referent principal el cas Musée des beaux-arts de Montréal i que pretén convertir el museu en el que des de l'àmbit sanitari anomenen **actius de salut**. El seu objectiu és el de fomentar bons hàbits de salut i contribuir a millorar dos problemes que poden tenir conseqüències per a la salut de la gent gran: **la mala activitat física i la solitud no desitjada**. Com? **Prescrivint la visita al museu i fent un acompanyament del desplaçament de l'hospital o centres de salut que se'n deriven al museu**. Per bé que el ponent apuntava la importància de definir separadament els objectius físics i els culturals, per poder realitzar una avaluació acurada a posteriori, el resultat d'aquesta primera experiència s'ha valorat com a molt satisfactori, fins al punt que **ha despertat l'interès de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública**; el primer per tirar endavant el projecte amb més recursos i acabar normalitzant aquest sistema de prescripció.

3. El museu com a espai comunitari i agent social, amb **Alberto Gamoneda:** El ponent va presentar el programa 'Hecho a medida [8]' del Museu Thyssen Bornemisza, que consisteix en **dissenyar activitats adaptades a col·lectius amb necessitats diverses**; potenciant, d'aquesta manera la funció social del museu i el seu paper com a escenari on poden passar moltes coses. Gamoneda feia notar la importància de **fer aflorar en les persones la seva part saludable, propiciant la comunicació** entre les obres i els visitants i no pas limitant-la o interrompent-la.

4. Projecte Museu Obert: accions dels Museus de Sant Cugat en l'entorn de la salut mental, amb **Lluís Campins** i **Helena Minuesa:** Sota el paraigües del 'Museu Obert [9]' s'hi engloben diverses activitats, totes elles pensades per convertir el **museu** en un **espai de trobada** amb **l'entorn més immediat**. 'Fem un museu' és un projecte de **parelles artístiques** entre **artistes i joves** amb **discapacitat intel·lectual**. Les obres que sorgeixen de cada parella són exposades cada any al museu. 'Guia'm pel monestir' converteix a persones amb **síndrome d'Asperguer** en **guies** del museu. 'Fotomemòries'té com a principal font d'inspiració el Programa Alzheimer del CCCB, i utilitza fotografies antigues per recordar la història de la ciutat a persones amb Alzheimer. A banda de presentar aquest projecte, els ponents van posar especial èmfasis en la **responsabilitat social corporativa dels museus**, segons la qual totes les accions del museu s'han de pensar en clau social.

5. Recerca contínua: Mindfulness al Yorkshire Sculpture Park, amb **Pippa Couch**: El Yorkshire Sculpture Park [10] comprèn al voltat de 80 escultures i instal·lacions exposades a l'aire lliure, un entorn natural en el qual les obres conviuen amb ramats d'animals i àrees de cultiu. Precisament aprofitant les característiques del paisatge que emmarca les seves col·leccions, el museu ha desenvolupat un programa de **mindfulness** amb la intenció de **promoure la relaxació** i **el diàleg i comunicació entre els visitants i les obres**. Atès l'èxit d'aquestes sessions que realitzen mensualment, s'han desenvolupat els programes 'Mindful drawing', 'Mindful walks' i 'Mindful hospitality'. Abans de donar per tancada la seva intervenció i, amb ella, totes les sessions de la jornada, **Couch** va oferir a tots els assistents una petita sessió de mindfulness, convidant-los a posar-se en la pell dels visitants. A continuació, tothom qui ho va voler es va poder sumar a l'activitat de Mindfulness organitzada al monestir, activitat complementària que va posar fi a la intensa jornada.

Gràcies a les experiències, aportacions i reflexions dels ponents convidats, es van poder abordar des d'una doble vessant els beneficis de l'art i la cultura en el benestar. D'una banda, la **vessant teòrica i acadèmica**, crucial per **conscienciar tant a la comunitat mèdica i museística com a la societat en general**, i per **justificar els beneficis de les accions culturals als museus**, que poden esdevenir un complement dels tractaments mèdics d'algunes dolències. D'altra banda, **la vessant pràctica**, que demostra com els museus catalans poden convertir-se en "generadors de benestar" sempre i quan es contemplin dos aspectes clau: la **col·laboració indispensable amb l'àmbit sociosanitari i l'igualment indispensable entusiasme** de totes les persones implicades en el

disseny de projectes que vinculin els museus amb la salut i el benestar.

Podeu consultar i descarregar-vos la ponència:

[11]

Simó, S. (2019, 20 novembre). El arte y la cultura como poderosos instrumentos para el bienestar y la participación social *[11].* XXXII Jornada de la Xarxa de Museus Locals. Barcelona

---

Categories: Crònica
Etiquetes: museus
Etiquetes: salut
Etiquetes: benestar
Etiquetes: Xarxa de Museus Locals

- [12]

URL d'origen: https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/museus-generadors-de-benestar

Enllaços:
[1] https://interaccio.diba.cat/members/interaccio
[2] https://www.diba.cat/es/web/opc
[3] https://www.diba.cat/es/web/opc/-/xxxii-jornada-de-la-xarxa-de-museus-locals
[4] https://www.mbam.qc.ca/
[5] https://www.cccb.org/es/el-cccb/programa-alzheimer/231797
[6] https://www.diba.cat/es/web/oda/arts_visuals
[7] http://mhv.valencia.es/es/noticias-del-museo/programa-activa-cultural
[8] https://www.educathyssen.org/programas-publicos/educacion-accion-social/hecho-medida-adultos#tab-multimedia
[9] http://museu.santcugat.cat/14352/programes/
[10] https://ysp.org.uk/+
[11] https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/salvador_simo_ponencia_xxxii_jornada_xml_2019.pdf
[12] https://interaccio.diba.cat/node/8191